

EDUSKUNTA / TuV

LAUSUNTO AJANKOHTAISSELONTEON (VNS 1/2022 vp) TURVALLISUUSKÄSITTEESTÄ JA RAUHANLIIKKEEN VISIOSTA MITEN ETEENPÄIN

Suomen Rauhanliitto kiinnittää huomiota siihen turvallisuuskäsitykseen, joka muodostaa Turvallisuuspoliittisen ajankohtaisselonteon analyysin pohjavireen, että Venäjän kansainvälisen oikeuden vastaiseen hyökkäykseen helmikuussa 2022 Ukrainaan, ja uutisoituihin häikäilemättömin rikkomuksiin siviilejä ja humanitaarisen oikeuden sääntöjä vastaan, on vastattava ennen kaikkea entisestään lisätyllä varustautumisen (kierteellä) ja asevaraisen turvallisuuden vahvistamisella koko Euroopassa, ja siis myös Suomessa.

Vaihtoehtoja varustautumisen ja voimapolitiikan logiikalle ei paljoakaan analysoida tai esitellä annetussa ajankohtaisselonteossa. Jo ennen Ukrainan sodan eskaloitumista oltiin tällä tiellä: Maailman sotilasmenot 2020 ylitti jo ennätyselliset 2 triljoonan US dollarin rajan.

Lyhyellä tähtäimellä selkärankareaktiota naapurimaan militaristista hyökkäykseen ja autoritaarisen hallinnon politiikkaan voi pitää "luonnollisena" ja helposti nähtävissä. Rauhanliike, rauhanjärjestöt, ehdottaa kuitenkin, että kun katsotaan pidemmällä tähtäimellä, että emme valitsisi varustelun ja voimapolitiikkaan nojautuvaa tietä Euroopassa, vaan että päinvastoin entistä voimakkaammin ja sitoutuneemmin pyrkisimme pois kirstyvän turvallisuuspolitiikan ja väkivallan spiraalista ja löytämään "yhteiseen turvallisuuteen" / common security ajatteluun liittyvää vaihtoehtoa.

Edellinen kylmä sota, ja kilpavarustelun aikakausi ja rautaesiriiput rajoilla, ei ollut "hyvää" aikaa Euroopalle, eikä siihen paluu olisi paluuta ns. "vanhaan normaaliin", päinvastoin, hinta kilpavarustelusta, vahvasta sotilaallisesta vastakkainasettelusta oli kova ihan valtiotaloudellisesti, mutta myös esim joukkotuhoaseiden, ydinaseiden, käytön riski oli suuri. Globalisoituneessa maailmassa ja ilmastomuutoksen ollessa todellisuutta, ja suuri ratkaistava haaste, ei siihen ole varaa ja on löydettävä toinen tie.

Olof Palmén komission esitti aikanaan, v 1982, käsitteen "yhteisestä turvallisuudesta" (common security). Se oli jatkumoa "ETYK-hengelle" ja ajatuksille joille Helsingissä muurattiin pohjaa 1975 kun Helsingin Ety-kokous pidettiin kylmän sodan maailmassa. Kokouksen päätösasiakirja ja kaikki sen poliittiset seuraukset merkitsi edistysaskelia sekä turvallisuuden että ihmisoikeuksien edistämisessä.

Yhteinen turvallisuus käsitteen lähtökohtana oli, ja on, ajatus siitä, että yhteistyö tuottaa ihmisten toivomaa turvallisuutta, siinä missä sotilaallinen kilpailu ja pelote lopulta siinä epäonnistuvat. Ajattelun ytimessä on että kansat ja ihmiset voivat kokea aitoa turvallisuutta vain jos heidän ”vihollisensa” tuntevat turvallisuutta, että turvallisuus on lopultakin jakamatonta. Me elämme nyt toisenlaista aikaa (kun 1975 tai 1982) paljon globalisoituneemmassa maailmassa, jossa Venäjän lisäksi muut BRICS-maat ovat tärkeitä toimijoita; ja globaalit koko ihmiskuntaa koskevat ongelmat ovat toisenlaisia ja paljon polttavampia.

Yhteistä sääntöpohjaista turvallisuutta voidaan rakentaa – tai itse asiassa uudistaa – ja sitä voidaan ylläpitää vain, jos se rakennetaan ja siihen sitoudutaan tulevaisuudessa *g l o b a a l i s s a* kontekstissa, jossa kaikki ovat mukana, ei vaan Eurooppa-lähtöisesti. YK:ssa on ollut nähtävissä että Ukrainan sotaa katsotaan ehkä vähän eri silmälasein Euroopan ulkopuolella, eikä nk ”lännen”, ja ”muun maailman” välisiä suhteita saisi päästä kiristymään muuntumaan ennemmän vastakkainasetteluksi, vaikka lännessä koetaankin olevamme ”oikealla”asialla, oikeiden arvojen puolella, jos haluamme ratkoa isoja yhteisiä globaaleja haasteita jatkossa ja varmistaa elinkelpoinen maailma.

Rauhanliike (kansainvälinen rauhantoimisto IPB jossa Rauhanliitto mm on jäsen) on yhteistyössä kansainvälisen Olof Palme keskuksen (Ruotsi) ja ammattiyhdistysliikkeen kansainvälisen järjestön ITUC kanssa ottanut haasteeksi rakentaa uutta yhteisen turvallisuuden ohjelmaa / visiota vanhan common security ajattelin pohjalta.

Common Security 2022 - for our shared future raportti joka julkaistiin nyt helmikuussa oli alkua prosessissa ja sen suositukset keskittyvät neljään pääalueeseen missä pitäisi toimia nyt

1. Pitää vahvista globaalia ”rauhan -arkkitehtuuria” / yhteistyövaraisen turvallisuuden rakenteita
2. New peace dividend: pitää nähdä selkeämpi rauhan ja kehityksen välinen suhde
3. Elvyttää ydinaseriisunta prosessit ja mekanismit, ja ylipäänsä, nostaa taas aseistariisunta kansainvälisen politiikan keskiöön
4. Uudet teknologiat ja ulkoavaruuteen liittyvät kysymykset

Uusi raportti nostaa kuusi periaatetta, jotka juurtuvat vahvasti Palme-komission suuntaviivoihin ja joiden pitäisi ohjata tulevaa yhteistyötä yhteisen turvallisuuden puolesta:

-Kaikilla kansoilla on oikeus inhimilliseen turvallisuuteen, vapauteen ”pelosta ja köyhyydestä”, ”freedom from fright and hunger”

- Luottamuksen rakentaminen kansojen ja kansakuntien välille on kaiken rauhanomaisen ja kestävä olemassaolon perusta.

-Yhteistä turvallisuutta ei voi rakentaa ilman ydinaseriisuntaa, mutta myös tavanomaisten aseiden voimakasta rajoittamista ja sotilasmienojen vähentämistä.

- Globaali ja alueellinen yhteistyö, monenkeskisyys ja oikeusvaltio -ajattelu ovat avainasemassa maailman haasteisiin vastaamisessa.

- Vuoropuhelun, konfliktien ratkaisun ja luottamusta lisäävien toimenpiteiden tulisi korvata aggressio ja sotilaallinen voima konfliktien ratkaisukeinoina.

-Parempi sääntely, kansainvälinen oikeus ja vastuullinen hallinto olisi ulotettava koskemaan uutta sotateknologiaa , kuten: kyberavaruuteen , ulkoavaruuden varusteluun ja tekoälyn aseelliseen sovellukseen, siis autonomisiin aseisiin.

Kaikki tämä kuulostaa utopistiselta ja sinisilmäiseltä nykyisen sodan ja lisääntyneen maailmanlaajuisen vastakkainasettelun aikana. Mutta jääminen poliittisesti ja henkisesti kiinni tämän vuosisadan uusiin juoksuhautoihin, joissa hallitsee hampaisiin asti panssari ja raaka voima, olisi ihmiskunnalle lopun alku .

Tarvitsemme tulevaisuuden näkökulman, joka rehalibisoi ja modernisoi rauhan ja yhteistyön ja yhteisvastuullisuuden ajatukset kansainvälisessä kanssakäymisessä.

Liitteenä toimitetaan Common Security -raportti tiedoksi jossa avataan näitä askelmerkkejä ja ehdotuksia enemmän.

Suomen Rauhanliitto on 17 suomalaisen rauhantyönjärjestön ja yhteisön kattijärjestö.